

Nr. 512 / 07.09.2022

**Domnului Petre DAEA
Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
Guvernul României**

Stimate domnule Ministru,

Clubul Fermierilor Români, în calitate de organizație care își concentrează eforturile către susținerea și demararea inițiativelor destinate sprijinirii procesului de integrare a soluțiilor tehnologice inovative, a actualizării forței de muncă angajate în sectorul agricol autohton și de asigurare a continuității procesului de reînnoire generatională, **vă supunem atenției câteva direcții și abordări care să susțină alocarea unor fonduri substanțiale către infrastructura de îmbunătățiri funciare în cadrul negocierilor care vor fi purtate în perioada următoare cu reprezentanții europeni privind modificarea formei actuale a Planului Național de Redresare și Reziliență.**

1. Importanța și recunoașterea agriculturii românești privind asigurarea securității alimentare a Uniunii Europene

În cadrul scrisorii transmise în luna februarie 2021 de Direcția Generală pentru Agricultură din cadrul Comisiei Europene către doamna Céline Gauer (Coordonator Program de Redresare și Reziliență) și domnul Maarten Verwey (Director General a Direcției Generale de Afaceri Economice și Financiare), se evidențiază clar direcțiile care trebuie urmărite în propunerile privind reformele vizate în agricultură, după cum urmează: **reducerea costurilor de producție pentru fermieri, îmbunătățirea gestionării solului și a calității apei**, reducerea utilizării îngrășămintelor, pesticidelor și emisiilor de GES, îmbunătățirea biodiversității și **crearea unui mediu mai sănătos pentru fermieri și cetățeni**. Astfel, se constată o dorință la nivel european de realizare a unor reforme în agricultură care să vizeze o strategie integrată a apei și a solului. Această strategie trebuie să urmărească două obiective clar definite: oferirea de apă către culturile agricole într-un mod responsabil și crearea unei infrastructuri care să contribuie la dezvoltarea spațiului rural.

De asemenea, vă inserăm un extras din scrisoarea trimisă și semnată de către **Philippe Mitko, președinte COCEREAL, adresată Comisarului European pentru agricultură, Janusz Wojciechowski**, în data de 18.09.2020. Acest extras relatează rolul major al României în cadrul Uniunii Europene, privind aprovizionarea cu materie primă brută.

„As it has been reported in the press, disruptions are already felt across the whole agri supply chain in Central Eastern Europe, due to the uncertainty that this decision has created for operators in the food and feed sectors. Indeed, this geographical area is key for the supply of agri raw material and ingredients throughout Europe – and third countries. **For that reason, the measures proposed by the Romanian Government will have a long-term effect not only on Romanian Agriculture, but on the full EU grains supply chain.**”

„Așa cum a fost raportat în presă, perturbările sunt deja resimțite pe întregul lanț de aprovizionare cu produse agricole din Europa Centrală și de Est, datorită incertitudinii pe care această decizie a creat-o pentru operatorii din sectoarele alimentelor și furajelor. Într-adevăr, această zonă geografică este esențială pentru furnizarea de materii prime și ingrediente agricole în întreaga Europă - și în țările terțe. **Din acest motiv, măsurile propuse de guvernul român vor avea un efect pe termen lung nu numai asupra agriculturii românești, ci și asupra întregului lanț de aprovizionare cu cereale din UE.**”

2. Reforme la nivel european privind agricultura țărilor membre, cu finanțare din PNRR

Efectul schimbărilor climatice din ultima perioadă, lipsa infrastructurii la nivelul îmbunătățirilor funciare și mai ales, **criza COVID-19**, conduc treptat către o criză alimentară care poate fi combătută prin intermediul unor **investiții adecvate în agricultura românească**. Aceasta se confruntă cu provocări specifice în ceea ce privește infrastructura și dezvoltarea economică, decalajul urban-rural înregistrând totodată un trend cre

scător. Aceste provocări sunt exacerbate de schimbările demografice pe care le întâmpină zona europeană și mai ales România, regiunile rurale din țările estice ale spațiului comunitar fiind cele mai afectate de această tendință, iar **lipsa unor investiții în infrastructura agricolă va determina efecte cel puțin similare cu cele raportate în perioada 2008-2012**, când spațiul european a fost afectat de o altă criză economică.

La nivel european, **Spania a propus în cadrul Programului Național de Redresare și Reziliență o reformă la nivelul următoarelor direcții strategice:** (I) agenda urbană și rurală, lupta împotriva depopulării rurale și dezvoltarea agricolă; (II) infrastructuri și ecosisteme rezistente; (III) o tranziție energetică justă și incluzivă; (IV) o administrație adaptată secolului XXI; (V) modernizarea și digitalizarea zonelor industriale și a IMM-urilor, redresarea sectorului turistic și promovarea Spaniei ca națiune antreprenorială; (VI) angajament pentru știință și inovare și consolidarea capacităților sistemului național de sănătate; (VII) educație și cunoaștere, învățare continuă și consolidarea capacităților; (VIII) noua economie a îngrijirii și politicile de ocupare a forței de muncă; (IX) promovarea industriei culturii și sportului; (X) modernizarea sistemului fiscal pentru o creștere incluzivă și durabilă. Printre cele mai importante ponderi ale acestor investiții enumerăm **infrastructură și ecosisteme rezistente – 12,2 % și agenda urbană și rurală, lupta împotriva depopulării rurale și dezvoltarea agricolă – 16%.** Practic, **Spania urmărește dezvoltarea economică a țării pornind de la progresul infrastructurii la nivelul spațiului rural** pentru a putea oferi materii prime zonei antreprenoriale, **cu scopul alinierii economiei la standardele dinaintea crizei pandemice.**

În ceea ce privește Grecia, această țară sudică a Europei vizează în cadrul Programului Național de Redresare și Reziliență 5 piloni importanți, după cum urmează: (I) digitalizare, (II) practici prietenoase cu mediul și zona agricolă și neagricolă, (III) extroversiune, (IV) fuziuni și achiziții pentru scalare afacerilor, (V) inovație și cercetare. Practic, se urmărește **dezvoltarea zonei agricole utilizând practici prietenoase cu mediul, care prin intermediul digitalizării să poată dezvolta și**

afaceri cu caracter neagricol la nivelul spațiului rural. Acest aspect va implica atât zona de cercetare și inovație, cât și scalarea mai multor afaceri din sectorul de procesare a materiei prime și a turismului.

În cazul Germaniei, una dintre țările cele mai dezvoltate la nivelul spațiului comunitar, situația schimbărilor climatice, a investiției în infrastructură și a tranziției verde au fost considerate de o importanță strategică la nivel național, aspect care se regăsește și în structurarea pilonilor Programului Național de Redresare și Reziliență, după cum urmează: (I) politica climatică și tranziția energetică, (II) digitalizarea economiei și a infrastructurii, (III) digitalizarea educației, (IV) consolidarea incluziunii sociale, (V) consolidarea unui sistem de sănătate rezistent la pandemii, (VI) administrația publică modernă și reducerea barierelor în calea investițiilor. Practic, **direcția acestei țări vizează investiții în infrastructura mai multor domenii concomitent**, astfel încât **depășirea crizei pandemice să nu lase urmări economice la nivelul vreunui sector de activitate.**

Franța, un alt stat important la nivel european, a structurat Programul Național de Redresare și Reziliență în trei mari direcții: (I) ecologie – 30 miliarde EURO, (II) competitivitate – 34 miliarde EURO și (III) coeziune – 36 miliarde EURO. În acest sens, observăm că **deși deține o infrastructura dezvoltată și adaptată nevoilor secolului XXI la nivelul agriculturii**, această țară **alocă aproximativ 2/3 din bugetul total al României aferent acestui program de finanțare către sectoare precum infrastructură și mobilitate verde, tehnologie verde, tranziția agricolă către zona ecologică, economie circulară și biodiversitate.** Toate acestea se pot realiza având la bază **o infrastructură de îmbunătățiri funciare adecvată**, aspect important către care **România tinde în viitorul apropiat, prin intermediul acestor finanțări europene.**

Mai mult, conform **Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului de Instituire a Mecanismului de Redresare și Reziliență**, există o definiție clară privind **recomandările unor investiții care să vizeze sprijinul acordat obiectivelor privind schimbările climatice și a celor de mediu.**

3. Impactul alocării de fonduri nerambursabile prin intermediul PNRR în cadrul infrastructurii de îmbunătățiri funciare

În privința analizei de risc care vizează impactul investițiilor prin intermediul Programului Național de Redresare și Reziliență pentru gestiunea apei asupra rezilienței fermelor comerciale din agricultură, enumerăm următoarele elemente:

- **Reziliența fermelor asigurată prin sisteme moderne de gestiune a apelor: determinantă pentru realizarea siguranței și securității alimentare a țării**

Evoluția prețurilor produselor agricole la nivel global, datorată **efectelor generate de schimbările climatice și a războiului de la graniță**, dintre Ucraina și Rusia, **influența factorului politic asupra**

pieței cerealelor (sistemele de protecție prin taxe de export aplicate materiilor prime din Rusia, avantajele vamale ale cerealelor de proveniență ucraineană), **creșterea enormă a cererii și achizițiilor Chinei de materii prime agricole** (grâu, porumb și soia) constituie factori de care UE și România trebuie să țină seama pentru asigurarea siguranței și securității alimentare.

Fără investițiile strategice în sistemele de gestiune a apei destinate agriculturii, **poziția României devine extrem de vulnerabilă** în mecanismele de piață care gestionează cererea și oferta de produse agricole la nivel mondial. Vulnerabilitatea României se transferă întregii Uniuni Europene pe dimensiunea de aprovizionare cu materie primă agricolă.

În perspectiva deja anunțată a unor recolte agricole de dimensiuni reduse la nivel regional, FAO insistă asupra măsurilor pentru evitarea intrării către o spirală negativă în ceea ce privește disponibilitatea și accesul la produse agroalimentare, evidențiind chiar perspectiva unui fenomen de **criză alimentară puternică = foamete**. Pentru România, investițiile în infrastructura de gestiune eficientă a apei asigură capacitatea pentru realizarea obiectivului principal al oricărei guvernări prezente sau viitoare a țării și siguranța alimentară a cetățenilor săi. Infrastructura de irigații și desecare-drenaj reprezintă baza acestui proces.

- **Creșterea rezilienței fermelor înseamnă creșterea producției naționale, a productivității și randamentelor în agricultură**

Sistemele funcționale și moderne de gestiune a apei permit creșterea producției la nivel național, asigurând totodată o predictibilitate sporită. Apa reprezintă condiția principală și ireductibilă în agricultură. Producția națională poate urca în următorii zece ani până la nivelul de 50.000.000 tone, față de aprox. 30.000.000, în prezent, într-un an normal. Totuși, condiția principală rămâne apa, deoarece fermierii români folosesc deja o tehnologie avansată, specifică agriculturii conservative.

- **Creșterea rezilienței fermelor înseamnă protejarea investițiilor fermierilor în terenul agricol lucrat**

Sistemele de gestionare eficientă a apei reprezintă elemente de siguranță ale fermierilor, prin capacitatea de a **proteja investițiile în terenul agricol**, ca mijloc al producției agricole și alimentare. Investiția este inițială și anuală. Cea inițială constă în achiziția sau închirierea de la proprietarul de drept și generează ulterior necesar de investiție anuală prin două categorii distincte de cheltuieli, fixe și variabile. Cele fixe sunt determinate de costurile cu tehnologia în fermă (utilaje, active fixe – spații de stocare etc.), iar cele variabile sunt cele care determină costurile de înființare a recoltelor (îngrășăminte, spectrul de produse pentru protecția culturilor, semințe și costurile cu energia, adică combustibili și energie electrică), costurile generate de resursa umană la nivel de fermă, costurile financiare aferente finanțării culturilor și a împrumuturilor pentru finanțarea activității agricole.

- **Creșterea nivelului de reziliență a fermelor depinde de accesul predictibil la apă**

Gradul de reziliență a fermelor este ordonat de doi factori: producție și desfacere. Pentru a produce este nevoie de investiție primară și costuri asociate. Apa este o investiție primară, un element primar care generează reziliență fermei prin faptul că generează producția și ulterior desfacerea.

Agricultura și alimentația sunt acum influențate de ceea ce numim **weather market**, la care contribuie efectele schimbărilor climatice, pierderea biodiversității, deșertificarea etc. Potențialul ca deșertificarea să se amplifice pe teritoriul României este unul destul de mare, aspect care face obiectul multor studii la nivel european în cadrul proiectelor Horizont 2020.

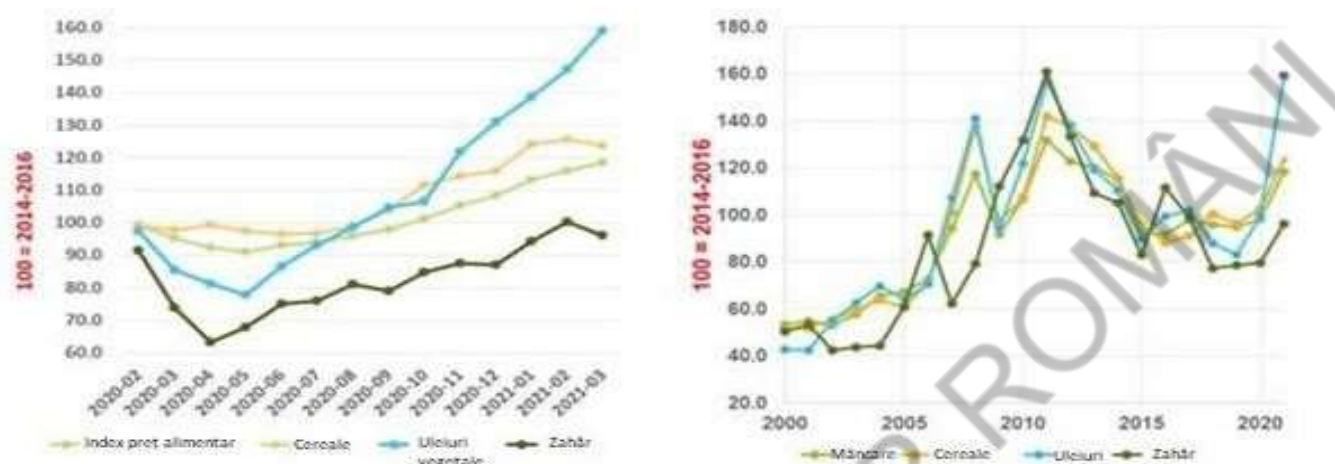
- **Uniunea Europeană este principala beneficiară a creșterii rezilienței fermelor din România, prin sisteme funcționale de gestiune a apei în agricultură**

Sistemele de gestionare a apei contribuie la siguranța alimentară a spațiului comunitar. Producția României de materie primă asigură o parte importantă din necesarul UE de porumb și floarea-soarelui. Țara noastră este efectiv unul din pilonii care deservesc facilitățile europene în materie de procesare. Dacă ne referim la semințele de floarea-soarelui, suntem principalul furnizor pentru unitățile de procesare din Vestul Europei, Franța și Spania. În ceea ce privește cultura de porumb, prin producția internă subliniem parte din importul anual al spațiului comunitar, cota la 22-23 milioane de tone. Porumbul din alte destinații înregistrează taxe de import, în timp ce produsul românesc este oferit fără adăugarea unor sume suplimentare. Astfel, considerăm că reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea sistemelor hidroameliorative actuale pot contribui la creșterea producției, a productivității și asigurării necesarului de consum la nivel european.

- **Sisteme nefuncționale de gestiune a apei (inclusiv irigații și desecare-drenaj) în agricultura românească – Ce înseamnă pentru România? Ce înseamnă pentru UE?**

Țara noastră deține peste 2 mil. de hectare afectate de secetă pedologică instalată în România încă din toamna anului 2019. În tot acest context, zeci de mii de fermieri – antreprenori agricoli au fost puternic afectați de acest fenomen meteorologic. Mai mult, **printr-un efect în cascadă, din cauza secetei ei au înregistrat pierderi financiare care provin din datorii scadente, costuri financiare, penalizări contractuale și sume care vor fi recuperate în minim 4 ani, conform unor condiții climatice adecvate.** Pe de altă parte, ca un fenomen global al modului în care pierderea rezilienței fermelor agricole influențează piața globală, exemplificăm prin intermediul unei analize FAO, efectele pandemiei asupra prețurilor.

Tabelul nr. 1: Impactul pandemiei asupra anumitor sectoare agroalimentare

Sursa: Analiză FAO.

Graficul ilustrează **creșterea prețurilor la complexul uleiurilor vegetale**, în perioada februarie 2020 - aprilie 2021, înregistrând **un plus de 105% la nivelul prețurilor de la începutul pandemiei**. Practic, **orice modificare asupra materiei prime la nivelul fermei va conduce la creșteri ale prețurilor produselor alimentare la raft**, scumpiri pe care **consumatorul final trebuie să le suporte**.

4. Abordarea la nivel de DNSH (Do No Significant Harm)

Noua reglementare europeană – DNSH, devine o provocare a argumentării viitoarelor finanțări europene, aspect care ne oferă o nouă viziune a impactului pe care urmează să-l aibă proiectele de dezvoltare propuse. În acest sens, considerăm important ca **investițiile propuse în PNRR destinate reabilitării, modernizării și dezvoltării sistemelor hidroameliorative actuale (irigații și desecare-drenaj) să aibă un impact pe termen scurt, cu o durată de utilizare și punere în funcțiune pentru 40-50 ani**. Pentru modernizarea acestora trebuie propuse lucrări la baza proiectării care să beneficieze de de principii sustenabile, menite să nu conducă la perturbarea echilibrului natural. **Drenurile și canalele de irigații și desecare-drenaj au fost în timp acoperite de vegetație diversă, mai ales ierboasă, dar și de tufișuri sau chiar arbori**. Aceste canale reprezintă veritabile coridoare de trecere, în multe cazuri singurele habitate de hrănire, odihnă și/sau reproducere de pe suprafețe întinse ale culturilor agricole. Practic, dispersia speciilor în general, nu doar deplasările sezoniere, se realizează în habitatele de câmpie, mai ales de-a lungul acestor canale. Prin aceste condiții, **propunem trecerea de la amenajări funciare la amenajări ecofunciare în scopul creării, creșterii și conservării potențialului ecologic bioproductiv al agro-silvo-ecosistemelor și depoluării solurilor**. Obiectivul major pentru care susținem acest gen de lucrări îl reprezintă creșterea responsabilității față de mediu. Mai mult, luând în considerare modernizarea amenajărilor de irigații și desecare-drenaj, ținem să precizăm faptul că drenurile aferente infrastructurii de îmbunătățiri funciare au fost active în urmă cu aprox. 30-50 de ani, ceea ce face ca la momentul actual acestea să prezinte colmatări, neîndeplinindu-și funcția pentru care au fost proiectate.

De asemenea, **zonele pe care le-am identificat a fi supuse reabilitării și modernizării sistemelor de desecare-drenaj nu fac parte din luncile inundabile și nu înregistrează pierderi semnificative de culturi agricole**, astfel, trebuie acordată o atenție sporită și asupra importanței economice a zonei. Prin modernizarea acestei infrastructurii se urmărește eliminarea excesului de apă la suprafața solului, provenit în special din precipitații. Practic, **propunem analizarea preluării apelor în exces ca urmare a inundațiilor și a efectelor asociate lor asupra calității ecologice a cursurilor de apă, canalele de desecare preluând astfel diferite volume de apă, protejând zonele urbane și industriale și/sau depozite de produse chimice, în scopul prevenirii poluării cursurilor de apă și a apelor subterane.**

Totodată, **menționăm că există la nivel național zone umede cu rol de biofiltrare și bioremediere, dar și zone cu capacitate de stocare a surplusului de apă, însă investițiile propuse vizează zone care nu dețin o importanță deosebită dpdv. a biodiversității, deoarece se află în interiorul incintelor agricole, iar dezvoltarea faunei se poate realiza prin alte măsuri de benefice mediului, precum dezvoltarea perdelelor agro-forestiere. În acest sens, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de desecare-drenaj considerăm că face parte din categoria lucrărilor ecofunciare care are destinație finală, crearea, creșterea și conservarea potențialului ecologic bioproductiv al agro-silvo-ecosistemelor și depoluării solurilor, infrastructura deserving și în caz de inundații.**

În urma eliminării excesului de umiditate se produce modificarea în sens pozitiv a caracteristicilor solului, creșterea aerării, îmbunătățirea structurii, mărirea capacității de retenție a apei în sol, modificarea componentei biologice, schimbarea folosințelor, inclusiv repercusiuni pozitive asupra prevenirii poluării cu substanțe chimice și nocivități provenite din zone industrializate limitrofe. Practic, canalele de desecare au ca rol important în eliminarea excesului de apă din sol și reprezintă un sistem de coridoare ecologice, adică, un sistem de conexiuni între elementele importante ale peisajului - măsură cuprinsă în Planurile de Management al Riscului la Inundații.

Mai mult, **amenajările de irigații și desecare-drenaj propuse au scopul evitării fenomenului de dezvoltare a eroziunii solului, și practic evitării unei degradări ireversibile a solurilor.** În acest sens, propunem realizarea unor proiecte care să vizeze stocarea apei provenită din precipitații sau pe parcursul iernii și stocarea acesteia pentru utilizarea ei, conform unor norme tehnologice care să permită gestionarea eficientă a apei în perioadele secetoase. De asemenea, **propunem producerea unei scăderi generale controlată a nivelului freatic și menținerea un chimism apă - sol favorabil, evitând astfel poluarea prin exces de umiditate inclusiv eutrofizarea apelor de suprafață.**

Totodată, **realizarea investițiilor specifice infrastructurii de irigații și desecare-drenaj vor determina ulterior diferite efecte asupra măsurilor economice și de mediu specifice spațiului rural, după cum urmează:**

- **prevenirea impactului schimbărilor climatice asupra producerii fenomenului de secetă și inundații;**

- **evitarea pagubelor provenite din inundarea terenurilor agricole** cu recolte distruse și **afectarea infrastructurii de îmbunătățiri funciare** privind efectele asupra lucrărilor agro-pedo-ameliorative executate periodic;
- **menținerea unor activități economice complexe în arealele amenajate;**
- **creșterea calității vieții** prin reducerea pagubelor;
- **controlul eficient al utilizărilor terenurilor agricole** și a desfășurării activităților în zonele amenajate;
- **reducerea semnificativă a potențialelor pierderi economice** provocate de fenomenele meteorologice intense;
- **evitarea impactului negativ asupra mediului prin poluarea apelor de suprafață și freatice**, precum și **crearea unor dezechilibre în ecosistemele terestre și cele acvatice;**
- **conservarea perdelelor forestiere de protecție** în zonele amenajate, precum și **reducerea eroziunii solului** prin intermediul practicilor agricole corespunzătoare;
- **protecția și îmbunătățirea calității terenurilor**, iar acolo unde este posibil, **încurajarea schimbărilor în practicarea unei agrotehnici superioare**, concomitent cu **diversificarea culturilor agricole;**
- **protecția și îmbunătățirea specificului zonei rurale și a elementelor peisagistice.**

Toate cele enunțate anterior fundamentează **șansa agriculturii românești pentru următorii 40-50 ani**, respectiv **șansa pe care generația tânără o posedă pentru a putea prelua afacerea familială sau să dezvolte afaceri noi în spațiul rural**, atât în zona sectorului agricol, cât și neagricol, pe baza investițiilor aferente infrastructurii de îmbunătățiri funciare care sperăm să fie reabilitată, modernizată și dezvoltată prin intermediul Programului Național de Redresare și Reziliență.

Clubul Fermierilor Români rămâne la dispoziția instituției pe care dvs. o coordonați, prin expertizele pe care le poate oferi, cu scopul dezvoltării sectorului agricol și al consolidării performanțelor economice ale afacerilor specifice fermierilor din România.

Vă rog să primiți, domnule Ministru, expresia celei mai înalte considerații.

Cu stimă,

Florian Ciolacu

Director Executiv

Clubul Fermierilor Români pentru Agricultură Performantă